

Madeleine Magnusson och Torsten Hörndahl

2012-01-31

Slutrapport SLF Projektnr: V0930063

Råd för hur man skyddar sig mot fåglar i och runt omkring stallar för nötkreatur

Bakgrund

En del mjölkproducenter i Sverige har sina djur i öppna byggnader och utfodringen sker delvis eller helt utomhus. Många besättningar har tidvis, tex under sommaren byggnaden öppen så att korna kan gå fritt in och ut ur byggnaden för att äta. Även fåglar kan då fritt flyga in i byggnaden i områdena runt foder. Tanken på fågelskydd uppstår kanske inte förrän t.ex. en salmonellasmitta härjar i området. Det finns inga råd eller rekommendationer tillgängliga för lantbrukarna i Sverige rörande frågor om hur man begränsar antalet fåglar i stallar eller runt utfodringsplatser. Idag tycks fåglar upplevas som ett problem utav djurägarna. Projektet syftar till att försöka kartlägga problemen med fåglar på gårdar med nötkreatur.

Genomförande och Resultat

Inom ramen för projektet har följande genomförts:

- Examensarbetet "Fåglar och spridning av salmonellasmitta – råd till mjölk- och nötköttsproducenter" Ida Rosberg (2011;120 hp-nivå).
- Uppföljningsmöte med en mjölkproducent vars besättning hade drabbats av salmonella samt ansvarig veterinär vid saneringsarbete vid samma gård.

Inom examensarbetet gjordes intervjuer med lantbrukare som drabbats av salmonella i sina besättningar samt med olika personer med kunskap inom olika ämnesområden som berörs i arbetet, såsom veterinär, jägare, byggnadsrådgivare och personer med kunskap om smittspridning och smittskydd. Examensarbetet beskriver fåglarnas roll i spridningen av salmonellasmitta på gårdar med nötkreatur. De fåglar man ska vara uppmärksam på är sk. svartfågel såsom kajor, kråkor och råkor som flyger över stora områden i sin jakt på mat. Att jaga dessa är inte helt lätt eftersom de mycket snabbt lär sig vad som är farligt och då flyger iväg utom skotthåll.

Slutsatserna i examensarbete är att:

- det är viktigt med god hygien
- skydda foder och utsatta miljöer
- inte mata fåglar vintertid
- minska antalet fåglar runt stallet
- använd täckta silor
- var noggrann med hygien på foderbord
- städa bort fågelspillning.

Vid uppföljningsmötet diskuterades vilka åtgärder som provats och vilka som varit mest verkningsfulla. Det viktigaste är att minska antalet av kajor, skator och råkor runt gården. Detta är ett långsiktigt arbete där många olika åtgärder omväxlande används såsom jakt, ljud och olika mekaniska skydd.

En viktig synpunkt är att fåglarnas närvaro i sig troligen inte innebär att gården blir smittad av salmonella. Det är snarare så att fåglarna för med sig salmonellabakterier i tillräckligt stor mängd till gården där de i vissa miljöer med sämre hygien, men för bakterien gynnsamma miljöer, kan uppförökas till så höga nivåer att djurens normala immunförsvar inte kan stå emot längre. Oftast är det i utrustningen som hanterar fodret eller där foder lagras som uppförökningen kan ske. Fåglar är troligen också ett problem på gårdar som är under sanering då de rör sig över både rena och förorenade områden.

Det framkom att under saneringsarbetets gång då man provat sig fram med olika åtgärder för att begränsa smittan har man samlat på sig olika erfarenheter, inte bara angående fåglar utan även inom andra områden. Många åtgärder är också speciella för den enskilda gården. Liknande erfarenheter måste finnas i de olika saneringsfallen runt om i Sverige. Hade man kunnat ta del av tidigare erfarenheter hade man troligtvis kunnat spara mycket tid.

Fortsatt forskning och utveckling

- Det finns behov av att sammanställa erfarenheterna från tidigare salmonelladrabbade besättningar så att dessa erfarenheter kan användas vid framtida salmonellautbrott.
- Det är också av vikt att utforma olika lösningar av skydd så att fåglarna inte kommer i kontakt med foder såsom majsensilage, fullfoder och spannmål som finns utomhus. I synnerhet behövs det något enkelt hanterbart skydd vid uttagsytan från plansilor och ensilage”korvar”.

Publikationer inom projektet

Rosberg, Ida, 2011. Fåglar och spridning av salmonellasmitta - råd till mjölk- och nötköttsproducenter. Examensarbete, Grundnivå, G2E. Alnarp: SLU, Lantbrukets byggnadsteknik och djurhållning. (online) Tillgänglig: <http://stud.epsilon.slu.se/2520/> (2012-01-01)

Övrig resultatförmedling till näringen

Magnusson, M. & Hörndahl T. 2011. Salmonella – smittspridning och planering. Föredrag vid Alnarps Nötköttstag, 1 december 2011, Alnarp. Kompendium Alnarps Nötköttstag – Nötköttsföretagande idag och i framtiden, sid 35-36. (online) Tillgänglig: <http://194.47.52.113/janlars/partnerskapAlnarp/ekonf/20111201/20111201.pdf> (2012 -01-31)